

Exam. Code : 103205

Subject Code : 1186

B.A./B.Sc. 5th Semester

ECONOMICS (Economics of Development)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :—Attempt **FIVE** questions in all. Question No. 1 containing **TEN** short answer type questions (carrying 2 marks each) is compulsory. Attempt **FOUR** more questions (carrying 20 marks each) by selecting **ONE** question from each of the **four** units of question paper.

1. Attempt **ALL** questions :
 - (a) Define Human Development Index.
 - (b) Define Disguised Unemployment.
 - (c) Distinguish between Innovation and Invention.
 - (d) Discuss the difference between Actual and Warranted rate of growth.
 - (e) Define Import Substitution.
 - (f) Elaborate the Indivisibility in the supply of savings.
 - (g) Distinguish between Convergence and Divergence.
 - (h) Distinguish between Physical and Financial Planning.
 - (i) Give the various types of Planning.
 - (j) Distinguish between Social and Technological Dualism.

UNIT—I

2. Discuss in detail the characteristics of Underdeveloped Countries.
3. Discuss in detail Technological Dualism.

UNIT—II

4. Critically examine the Solow's model of long run growth.
5. Discuss in detail the Schumpeter's theory of economic growth.

UNIT—III

6. Discuss the theory of Big Push.
7. Critically examine the Rostow's stages of economic growth.

UNIT—IV

8. Explain how the role of planning is important for the Underdeveloped Countries.
9. Discuss the various Choice of Techniques.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :- ਕੁਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਵਿੱਚ ਦਸ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। (ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ) ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਚਾਰ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚਾਰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਹਰੇਕ ਦੇ 20 ਅੰਕ ਹਨ) ਕਰੋ।

1. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :
 - (ੳ) ਸੂਚਕਾਂਕ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
 - (ਅ) ਛਲ ਭਰੀ (Disguised) ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
 - (ੲ) ਇਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
 - (ਸ) ਅਸਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
 - (ਹ) ਇਮਪੋਰਟ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
 - (ਕ) ਬੱਚਤਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਰੋ।
 - (ਖ) ਕਨਵਰਜੈਂਸ ਅਤੇ ਡਾਈਵਰਜੈਂਸ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

- (ਗ) ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
 (ਘ) ਯੋਜਨਾ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
 (ਙ) ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀਕਲ ਦਵੈਤਵਾਦ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਅਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
 3. ਤਕਨਾਲੋਜੀਕਲ ਦਵੈਤਵਾਦ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-2

4. ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਵਾਧੇ ਦੇ ਸੋਲੋ ਦੇ ਮਾਡਲ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।
 5. ਆਰਥਿਕ ਵਾਧੇ ਦੇ ਸੁਮਪੀਟਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-3

6. ਬਿਗ ਪੁਸ਼ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
 7. ਆਰਥਿਕ ਵਾਧੇ ਦੇ ਰੋਸਟੋ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-4

8. ਅਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਿਵੇਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 9. ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਕੁਲ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਮੇਂ ਦਿਏ ਗਏ 10 ਲਘੂ ਉਤਤਰੀਯ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਂ ਕੇ ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਕੇ 2 ਅਂਕ ਹੈਂ। ਜੋ ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨਪਤ੍ਰ ਮੇਂ ਚਾਰ ਯੂਨਿਟੋਂ ਮੇਂ ਸੇ ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਨਤੇ ਹੁਏ ਕੁਲ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋਂ ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਕੇ 20 ਅਂਕ ਹੈਂ।

1. ਸਭੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋਂ :
 (ਕ) ਮਾਨਵ ਵਿਕਾਸ ਸੂਚਕਾਂਕ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋਂ।
 (ਖ) ਬਨਾਵਟੀ (Disguised) ਬੇਰੋਜਗਾਰੀ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋਂ।

- (ग) नवाचार और खोज के बीच अंतर बताइए।
 (घ) विकास की वास्तविक और संवृद्ध दर के बीच अंतर की चर्चा करें।
 (ङ) आयात प्रतिस्थापन को परिभाषित करें।
 (च) बचत की आपूर्ति में अविभाज्यता को विस्तृत करें।
 (छ) अभिसरण और विचलन के बीच अंतर बताएं।
 (ज) भौतिक और वित्तीय योजना के बीच अंतर बताएं।
 (झ) विभिन्न प्रकार की योजनाएं बताएं।
 (ञ) सामाजिक और तकनीकी दोहरीवाद के बीच अंतर बताएं।

यूनिट-I

2. अविकसित देशों की विशेषताओं की विस्तार में चर्चा करें।
3. तकनीकी दोहरीवाद की विस्तार में चर्चा करें।

यूनिट-II

4. दीर्घकालिक विकास के सोलो के मॉडल का आलोचनात्मक परीक्षण करें।
5. शूम्पीटर के आर्थिक विकास के सिद्धांत की विस्तार में चर्चा करें।

यूनिट-III

6. बिग पुश के सिद्धांत पर चर्चा करें।
7. रोस्टो के आर्थिक विकास के चरणों का आलोचनात्मक परीक्षण करें।

यूनिट-IV

8. अविकसित देशों के लिए नियोजन की भूमिका कैसे महत्वपूर्ण है ? समझाएं।
9. तकनीकों के विभिन्न विकल्पों पर चर्चा करें।